

Jul i Roskilde

Årgang 1994 · Pris kr. 68,-

Gjæstgiveriet Prindsen

Af Ole Jacobsen

Ole Jacobsen.

Den 5. marts 1695 udstedte kong Christian d. 5. en forordning "Om offentlige Herberge og værtshuse i Danmark", hvoraf det fremgik, at der om muligt inden Mikkelssdag (d. 29/9) skulle oprettes døgnåbne værtshuse i de købstæder, hvorigennem posten kørte. I Roskilde blev der oprettet 2 privilegerede gjæstgivergårde, den ene PRINDSEN.

Om denne gjæstgivergård havde eksisteret før 1695 vides ikke, men det er sandsynligt. I 1731 brændte rådhuset og dermed byens arkiver - samt alle bygninger i Algade - fra Stændertorvet til Klosteret, og dermed også PRINDSEN. Gjæstgiveriet blev dog hurtigt genopført, overlevede såvel den engelske besættelse i 1807 som de spanske hjælpetroppers besøg i 1808. Men i 1874 - ved ejeren kaptajn Svejstrups død - der var ingen arvinger - kom bygningen på auktion, men der viste sig ingen købere. En kreds af borgere i byen tog d. 1. september 1874 initiativet til at stifte et aktieselskab med henblik på at opføre "et til Nutiden svarende Hotel".

Det skete, og d. 10. oktober 1876 blev den nye "PRINDS" indviet, en bygning med 21 velmonterede gæsteværelser foruden 77 andre lokaler, og med staldpladser til 100 heste! Hotellet blev drevet af skiftende forpagtere, og da forpagter Hans Gyldenbøj i 1916 købte eget hotel

(i Hillerød), blev der annonceret efter en ny leder. Det blev restauratør Laurits Jacobsen fra København, som d. 16. oktober 1916 overtog hotellets drift.

Laurits Jacobsen - min farfar - var landmandssøn fra Slagelse-egnen. Han var født d. 29/12 1874 som nr. 4 af en børneflokk på 9, hvoraf de 2 døde som spæde. Også dengang var der kriser i landbruget og oldefar Hans Jacobsen måtte gå fra gården og familien tog til København; alle 4 sønner kom efterhånden i tjenerlære, farfar Laurits blev dog udlært i Kalundborg. Efter endt læretid arbejdede han i nogle år som tjener forskellige steder i Berlin og London, og i den engelske hovedstad traf han Edith Ellen Aberly, med hvem han giftede sig, og sammen tog de tilbage til Danmark. Laurits havde det mål at blive ejer af et velrenommeret provinshotel. Han arbejdede flittigt for at nå sit mål, drev flere restauranter i hovedstaden - sidst "Handels- og Kontoristforeningen" på Kgs. Nytorv.

D. 16. oktober rejste han, sammen med sin gode ven og juridiske rådgiver Irs. Freilev, med tog til Roskilde. Den første der kom for at byde velkommen var conditor Holger Schmidt - medbringende kransekage, og det blev indledningen til et livsvarigt venskab - (Schmidt og Freilev blev "faddere" til min storesøster!) Conditoren anbefalede Landbo-banken som bankforbindelse. Her tog bankdirektør H.H. Stigaard venligt imod og tilrådede iøvrigt sin nye kunde at få fat i lidt regnskabsmæssig assistance, han kunne f. eks. anbefale den unge bankassistent Holger Schwartz - og det blev også indledningen til et livslangt meget stærkt venskab (Schwartz blev senere fadder til min lillesøster!). Inden Freilev rejste tilbage til hovedstaden udspurgte han farfar om størrelsen af hotellets kassebeholdning. Svaret var NUL!. Freilev gav derefter farfar en 500 krone seddel, lidt af en formue dengang, med ordene: "jeg noterer ingenting, du kan betale den tilbage ved lejlighed - når du kan!".

Freilev var en sand ven!

I 1918 ville aktieselskabet, der ejede

bygningerne, gerne sælge, det var nødvendigt af ofre mange penge på modernisering, og det var ikke selskabets formål at drive hotel. D. 15. juni 1918 overtog familien Jacobsen ejerskabet, og snart efter indledtes en lang række ombygninger og moderniseringer af den snart 50-årige bygning. Der blev indlagt centralvarme, rindende koldt og varmt vand på værelserne, flere badeværelser blev etableret, kælder- og køkkenforhold blev udvidet og forbedrede. Desværre døde Laurits Jacobsen kun 3 år senere - i november 1921, i en alder af 46! - en medfødt hjertefejl satte punktum for et virksomt liv. I dag kunne han være kureret ved hjælp af en operation.

Da jeg først er født i 1928, har jeg ikke kendt min farfar. Redaktør Chr. Christensen beskrev ham "som en mand, der i hele sin Færd vandt Sympati og Agtelse. Han var en smuk Type på den gode Borger, arbejdsom, retsindig, brav og godgørende".

Ikke noget dårligt skudsmål!

Naturligvis har familien fortalt mig om min farfar. Men et vægtigt vidneudsagn fik jeg i sommeren 1945, hvor jeg i modstands-bevægelsesregi et par gange gik vagt sammen med garveriarbejder Albert Bentsen. Han fortalte om tiden da han og hans broder Peter havde været hotelkarle på Prindsen - i min farfars tid. Især fik jeg en meget levende beskrivelse af "Gl. Roskilde Amts Selskabelige Forening"s Pinsebal på hotellet; dels kom der mange flere mennesker end der reelt var plads til, dels varede det til den lyse morgen. Alle ansatte sled og slæbte. En meget vigtig opgave påhvilede hotelkarlene: på 1. sal fandtes et gammeldags DAS - med eneste indgang direkte fra et af selskabslokalerne. Denne "tønde" måtte nødvendigvis tømmes flere gange i aftenens og nattens løb - inden den løb over....

Albert Bentsen lagde ikke skjul på sin sympati for sin tidligere chef. Når Pinseballet var slut, alt var på plads og i orden, gik chefen rundt og sagde TAK, alle fik et anerkendende ord, et håndtryk.... og ikke mindst: en nyslået 2-krone- ("sort")! - det var usædvanligt

dengang at en arbejdsgiver betragtede de ansatte som MEDARBEJDERE - men der var altså gensidig respekt.

Farmor - Edith Jacobsen - måtte, sammen med den ældste søn på 22 år, føre forretningen videre - simpelthen for at sikre det daglige brød, selvom det betød farvel til Polyteknisk Læreanstalt og 3° års forgæves læsning.

30'erne med arbejdsløshed og stagnation var heller ikke gode tider for hoteller. Pengene var små, priserne også: Hamburgryg m/ gemyse, ost, kaffe = 3 kroner + 10 % i betjening, det kunne lige løbe rundt, men ikke mere. Der kom ofte arbejdsløse der bad om job og/eller et måltid mad; der var jo altid "rester" i så stort et køkken, men forudsætningen for at få del i disse rester, var ædruelighed; havde man drukket pengene op, var sulten jo selvforskyldt, og så blev man henvist til at komme igen næste dag - ÆDRU!.

Ved Folkebordet i Kaffekøkkenet er der gennem tiderne blevet serveret et utal af måltider til "værdigt trængende". Ikke langt fra bordet stod en mindre central-kedel, der leverede varmt vand til køkkenerne m.v., så det var en dejlig lun krog en kold vinterdag. Ofte blev de arbejdsløse bedt om at give en hånd med ved lidt grydevask eller ved opbæring af vasketøj til tørreloftet - eller hente en spand kul + koks, og de fleste gjorde det med glæde, så havde de jo gjort noget for føden og følte sig ikke som tiggere - det gav værdighed. Det skete også at en kældergæst standsede far på gaden og sagde: "Tak for mad, hr. Jacobsen" - sådan en oplevelse lunede helt ind til sjælen - der er kun tale om ord på 3 bogstaver, men de ER meget vigtige.... TAK!

Politisk uro -

prægede også 30'erne, primært ude i Europa, men også lidt i det lille kongerige. Det var især yderfløjene: kommunisterne og nazisterne der provokerede. Også i Roskilde ønskede de at markere sig ved marcher gennem byen og påfølgende møder. En dag fik far besøg af et par partibosser fra DKP, de ønskede at leje Prindsens STORE SAL. Selvfølgelig undrede det far at de henvendte sig på borgerskabets højborg, men årsagen var at socialdemokraterne ville ikke have dem ind på FJORDVILLA, og HØJSKOLEHJEMMET havde også sagt nej. Det sagde far også, hvilket udløste

livstruende ytringer. Kort tid efter henvendte folk fra DNSAP (nazisterne) sig for ligeledes at leje lokaler - de fik også afslag, hvilket fik delegationslederen til at love far, at når DE kom til magten, skulle han være den første, der blev stillet op af muren. Far svarede sagtnodigt at i så fald skulle de skynde sig, for kommunisterne havde truet med at gøre det samme! Det lukkede lidt luft ud af ballonen. Heldigvis kom ingen af de 2 partier til magten i Danmark, men rundt omkring os fik de magt, og deres terror viste i praksis, hvordan modstandere blev udryddet.

Prindsens STORE SAL -

og scene kan også fortælle historie. Hen mod slutningen af 30'erne - vist nok i 38 - engageredes teaterdirektør Zangenberg til at spille SOMMERREVVY - i salen var der borde og servering. Da sæsonen var ved at slutte, forsøgte den driftige teatermand at sikre endnu nogle opførelser i omegnen af Roskilde - i forsamlingshuse o.l. En salgsbrochure blev sendt ud. En af truppens aktører besluttede at spille direktøren et puds. Han gik ind i restaurantens telefonboks og ringede op - og blev omstillet til direktør Zangenberg, hvorefter følgende ordveksling fandt sted:

Sp: Goddag, De taler med Sognerådsformand Peddersen fra Gundsømagle, er det rigtigt at De kan komme herud og spille revy?

Z: Ja, naturligvis hr, sognerådsformand!

Sp: Nu er det vel den Revy De spiller på Prindsen?

Z: Ja, ja, det er det da!

Sp: Kommer alle Skuespillerne med?

Z: Ja, selvfølgelig, alle!

Sp: Optræder Direktøren selv?

Z: Ja, det gør jeg naturligvis, hr Petersen!

Sp: Ja - så ka' det s'gu være det samme !!!!

- og røret blev smækket på!

Den gode direktør Zangenberg så noget olm ud de følgende dage, nok havde han en mistanke, men bevis: NEJ.

I 38/39 havde en forening engageret en ret ung skuespiller ved navn Børge Rosenbaum til at optræde med sit "One Man Show". Han var ikke ganske ukendt dengang, men anerkendt på "Bjerget" var han ikke - endnu; men det blev en morsom aften.

Efter forestillingen inviterede far Rosenbaum på en forfriskning i "Privaten". Far havde overværet forestillingen og var dybt facineret af den unge intertainer og postulerede: "Med Deres Humor og Musikalitet, kan De klare Dem overalt i Verden, Danmark er alt for lille til Deres talent". Ordene smigrede naturligvis den gode Rosenbaum, men han troede ikke på dem, og desuden var han godt tilfreds med at være i det lille land. Det var andre omstændigheder end fars råd, der fik ham til at forlade riget - og blive til VICTOR BORGES - den grimme ælling om igen, men fars spådom blev bekræftet - godt og vel.

Efter krigen kom der atter gang i teatrenes provinsturnéer. Oftest blev en sådan turné afsluttet med en forestilling i Roskilde - med efterfølgende afslutningsfest om natten. Det sidste krævede iøvrigt særlig polititilladelse.

"Den blå stue" 1938 (ombygget senere). Overtjener Harry Petersen og hotelbestyrer Walter Jacobsen.

Under en sådan fest fik Peter Malberg lyst til at gå ud og trække lidt frisk luft i Rosenhavestræde. For sent opdagede han at døren var forsynet med smæklås, og nu stod den gode skuespiller ude i mørket og kulden. Forgæves forsøgte han at tilkalde assistance ved at buldre på døren, forgæves forsøgte han at lirke et vindue op - såvel i stueetagen som kælderen. Han var så optaget at han ikke bemærkede en politipatruljes stigende interesse for hans person - han blev anholdt, sigtet for indbrudsforsøg! Men betjentene

kunne ikke i mørke genkende Malberg, og da det groteske gik op for ham, spillede han rollen som tyv - han tilstod at han var "igang med et bræk", men da de ville slæbe ham på Stationen, måtte han dog give sig til kende. Det næste problem var at få de 2 betjente til at tro på den historie, det tog også tid, men det lykkedes dog ved politiets hjælp at få kontakt til de festende skuespillere, som kunne bekræfte at arrestanten VAR Peter Malberg. Det kunne være morsomt at læse politirapporten, men der er nok ikke skrevet nogen den nat....

9. april.

Vinteren 39/40 var lang og streng, krigen og ismasserne i vore farvande gjorde alle tilførsler knappe. Så husker jeg tydelig statsminister Staunings nytårstale, og især min fars reaktion: han blev ligbleg og sad som lammet i flere minutter. På mit spørgsmål forklarede far mig konsekvensen af talens indhold: den stormagt der kom først, ville få Danmark, vi ville ikke forsvare os! Far var, ligesom sin far, blevet kasseret som soldat og havde derfor, for at vise sin forsvarsvilje, været medlem af en skytteforening i mange år. Havde hjemmevernet eksisteret dengang, havde han givet været ivrig medlem. Oldefar Hans Jacobsen havde været med ved Mysunde, Sankelmark og Dybbøl i 1864....

Det blev som bekendt tyskerne der kom - d. 9. april. Allerede ved middagstid tog de kasernen i brug og inden aften var et antal officerer flyttet ind på hotellet, 2 bevæbnede tyske soldater stod vagt ved hovedindgangen, ingen kunne være i tvivl om hvem der bestemte - og hvor.

Samme aften trådte mørkelægningen i kraft. I Roskilde havde vi den fordel at vi havde haft en 3 dages mørkelægningsøvelse i november 1938, og på hotellet var alle remedier lagt på lager, for en sikkerheds skyld; man var forberedt. Med den tyske besættelse indledtes en usikker periode. For hotellet betød det en første omgang aflysning af planlagte baller, fester og spisninger, ingen følte trang til selskabelighed. Stamkunderne udeblev i stort tal, folk fra byen brød sig ikke om at skulle passere forbi de 2 skildvagter, og udenbys troede det var en tysk kaserne og fandt et andet sted at sove/spise.

De tyske officerer optrådte høfligt og korrekt, der var fortrinsvis tale om re-

Restauranten 1951

serveofficerer. Kommandanten var chef for gasværket i Danzig. Ved månedens slutning spurgte han overtjener Harry Petersson om hvordan stemningen var blandt byens borgere og hvordan hotellets situation var. Harry Petersson forklarede nøgtern om stemningen, at tyskerne var besættere og dermed fjender, vi havde ikke bedt om beskyttelse, vi havde ikke truet Tyskland, og med den holdning hos danskerne var der ikke noget at sige til at hotellets kunder holdt sig væk, ingen ville passere gennem den bevogtede hoveddør.

1 time senere var vagterne væk, og de kom aldrig tilbage.

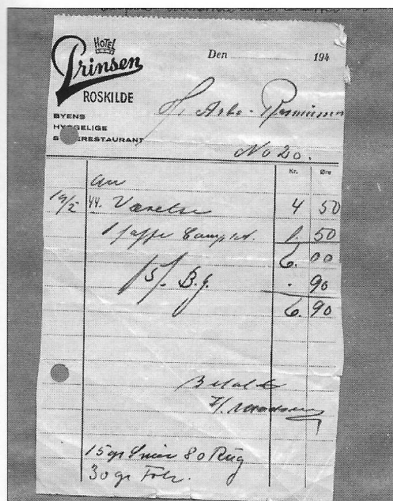
Hotellet havde en glimrende tjenerstab. Overtjener Karl Heinrich Jensen havde været ansat en del år, han talte både tysk og engelsk, overtjener Herman Madsen var ikke så sprogkyndig, men var en hyggelig, typisk provinstjener, og så var der ikke mindst overtjener Harry Petersson, og han blev guld værd for hotellet. Han havde oprindelig lært faget på Prindsen, havde derefter aftjent værnepligt i Den Kgl. Livgarde, så han havde statur og kendte til militær anstand. Som tjener var han videruddannet i England, Frankrig samt Tyskland, og i sidstnævnte land havde han fundet sin kone, og havde derfor tyske svigerforældre. Han talte flydende tysk - 3 kvaliteter: fint - groft - og "mellem"! Da min farmor var engelsk af fødsel - og hendes mor var jøde - født LEVIN - og fars navne var Walter James, var det fornuftigt at lade overtjener Petersson være "forbindelsesofficer" til Værnemagten.

De tyske kommandanter udskiftedes ret regelmæssigt, normalt hvert halve år. Roskildes danske kommandant, oberst

Helge Bennike, spiste altid på Central-caféen, han ville ikke risikere at skulle omgås tyskerne mere end det tjenstligt var hans pligt. Samme Bennike beretter at den tyske chef i efteråret var en reserveofficer, major Schmidt, tidligere præst i Frankfurt an der Oder - han var udannet og utiltalende, medens oberst Ayrrer, der regerede fra 1/4 til 1/10 1943, var en smidig og sympatisk officer - d.v.s. ikke-nazist! Det var vist nok ham der advarede overtjener Petersson med den kommende afløser, som var kendt for at være en overbevist nazist!!!!

D. 20. april 1943 - Hitlers Fødselsdag - skulle fejres af officererne ved en middag på hotellet. Man ønskede bordet smykket med det tyske Hagekorsflag. Harry Petersson meddelte at det ikke kunne lade sig gøre, hotellet ejede ikke et sådant, og ingen forretninger i byen solgte tyske flag. Så ville kasernen sende et flag op til hotellet, men det ønskede overtjeneren heller ikke. Så blev kommandanten vred og truede med at sætte bevæbnede vagter ved hoveddøren samt hejse det tyske flag på hotellets tag. Harry Petersson svarede at skulle det være på den måde, så ønskede man dem slet ikke som gæster!!!! Så tiltrådte kommandanten et strategisk tilbagetog og meddelte, at når hotellet ikke kunne klare flagsituationen, ville man selv tage flaget med og placere det på bordet!!!!

Der blev dækket til tyskerne inde bag ved, i den "RØDE STUE", hvor man kunne lukke døren til den øvrige restaurant, og så blev der sat et Dannebrogflag på samtlige andre borde. For en sikkerheds skyld fjernedes flagstangen på bygningens tag, så tyskerne ikke skulle blive fristet over evne. Først efter befrielsen blev flagstangen rejst igen.

Regning på værelse m/ morgenkomplet 19/2 1944
- ialt kr. 6.90, kvitteret H. Madsen.

Bio i Roskilde -

debuterede på 1. sal i bygningen på hjørnet af Algade og Allehelgensgade. Senere flyttede biografen til Prindsen - til 1. sal i Sct. Olsegade fløjen. Da tonefilmen holdt sit indtog byggede biografdirektør Møller en "rigtig" biograf på hjørnet af Algade og Sct. Peders Stræde. Det indebar at den tidligere biografsal i 1932 blev ledig, og der blev i stedet indrettet en stor, flot Billardsalon, hvor tjener Herman Madsen residerede. Men i efteråret 1940 begyndte de tyske soldater at finde vej til denne oase. Det betød til gengæld at stedse flere danskere holdt sig væk - nok var klædet på bordene grønt, men at spillerne også var grønne, det var for meget!

Salonen blev lukket, Herman Madsen blev overført til restauranten, og lokalet blev lejet ud som møbellager.

Professor Bergéll

I slutningen af 30'erne indlogerede den tyske professor E. Bergéll sig på hotellet, og han blev boende til sin død ca. 10 år senere. Bergéll var flygtet fra Hitler-Tyskland, men var ikke eftersøgt eller efterstræbt, men han var uønsket i "Det Tredie Rige". Hans datter kom ca. een gang om året og besøgte sin far, det var han åbenlyst glad for. Bergéll havde faglige og økonomiske interesser i Sverige og Danmark - det forekommer mig at det var noget med tandpasta.

Professoren lignede en øltønde - han var ikke ret høj, havde korte ben og var ganske omfangsrig - han gik ikke, han nærmest rokkede afsted. Under krigen rejste han ingen steder. Kl. 9 sad han ved sit stambord "Bord 3", lige indenfor til venstre i restauranten. Her indtog han sin morgenmad. Derefter bevægede han sig op til Jernbanestationen for at indtage en pilsner på GRAND CAFÉEN. Derfra fortsatte han ned gennem Algade, frekventerende samtlige værtshuse, inden han ved middagstid nåede sit hovedkvarter-PRINDSEN, hvor frokosten blev indtaget ved stambordet. Eftermiddagen forløb som formiddagen: videre hen ad Algade, ned ad Skomagergade, ud ad Ringstedgade, men kl. 18 sad han atter ved BORD 3 på PRINDSEN - hvad ellers? Den borgerlige middag til kr. 4,50. Men man så ham aldrig beruset, i virkeligheden nok heller ikke ædru, men han var stille og nem at omgås. Han lærte aldrig at tale dansk, forsøgte heller ikke, den eneste han havde lidt kontakt med på hotellet var overtjener Harry Petersson, han talte jo tysk som en indfødt. Mange tyske officerer troede at Bergéll var hotellets vært, og de fleste fik lov at blive i den tro.

En dag var der en officer der lod en bemærkning falde til overtjener Petersson om den formodede vært. Årsagen var at nogle officerer havde fået den tanke, at det kunne være morsomt at se den lille, tykke mand kanon-fuld. Det var deres forslag at indbyde til et rigtigt tysk ølgilde. Måske kunne overtjeneren forespørge professoren? Som sagt - så gjort, og Bergéll a cceperede

tid og sted, nemlig samme aften - i den "Røde Stue" hvor man kunne få fred for restaurantens øvrige gæster.

En halv snes officerer med kommandanten for den ene bordende, professoren ved den anden. Så bar man øl ind.... PROST! - og mere øl.... PROST, og endnu mere øl.... PROST. Efterhånden blev flere tyskere klar over at kampen godt kunne trække ud, og man ændrede taktik: man skiftedes til at skåle med professoren.... men for enkeltes vedkommende VAR der forsent. Så bar man atter øl ind, PROST!.... de første faldt... gled bare ned af stolen - under bordet. Ved midnatstid blev tjenerlærlingen absenteret og Harry Petersson overtog selv serveringen. Og han bar stadig øl ind.... PROOOOST!

Tyskerne kæmpede til sidste mand, men da han måtte give op var tiden inde til at telefonere til kasernen for afhentning af de faldne, hvilket skete. Bergéll var kendetligt beruset - nej, fuld som en Alk. Med stort besvær og med megen slingren stavrede han gennem den øde restaurant for at tage trappen op til 1. sal, hvor han boede.

Da Harry Petersson havde ryddet op, ville han, for en sikkerheds skyld lige kontrollere at nattens sejrherre var kommet sikkert til køjs. Ved trappen fik han sit livs oplevelse: professoren havde givetvis forsøgt at gå op, men det var mislykkedes, Petersson overværede et forgæves forsøg fra professorens side på at kravle op - morsomt så det ud!

Et sidste desperat forsøg gik ud på at lægge sig for foden af trappen, parallelt med nederste trin, og så prøve at rulle sig op! - en ædru ville aldrig have for-

Billard-salonen fra 1930'erne på 1. salen i Sct. Olsegade-fløjen.

søgt. Harry Petersson forbarmede sig over manden, slæbte ham op og fik ham til køjs. Det var Harry Peterssons sure pligt at møde først - den næste dag. Kl. 9 indfandt professor Bergéll sig som sædvanligt ved sit stambord. Harry Petersson skænkede kaffen idet han samtidig sagde: "Guten morgen, herr professor, wie get's?", hvortil Bergéll lavmælt svarede: "Gut, herr. Petersson, aber durstig!", og det forstår man godt....

Små kager.

Hotellens morgenbrød, wienerbrød samt kager blev leveret af "Schmidts Conditori". Transporten tværs over Rosenhavestræde foregik i store brødbakker af træ. Efterhånden som vareknapheden og priserne steg, blev især de tørre kager mindre og mindre. En skønne dag havde overtjener Harry Petersson fået nok: da den tømte brødbakke skulle retur til bageriet - det var normalt yngste tjenerlærlings opgave men denne dag overtog Harry Petersson selv jobbet, fyldte brødbakken med ølkapsler, der alle vendte "tænderne" opad, hvorefter han transporterede bakken over i bageriet og afleverede den til selveste conditoren med ordene: Der må foreligge en fejl, hr. Schmidt, i dag fik vi alle kageformene med - men tak for lån!!!!
.... en tid hjalp det på kagestørrelsen!!!

1943

Een af de første dage i januar aflagde direktøren for hotellets leverandør af vine og spirituosas det sædvanlige nytårsbesøg - med tilhørende frokost. Nyskabelsen var at chefen dette år, i sin håndtaske, medbragte hotellets årsration af Scotch Whisky = 2 flasker á 70 centiliter. Rationen skulle ikke alene dække indeværende år, men skulle række indtil krigens slutning... og måske endda lidt længere. Det var deprimerende. Det leder tanken hen på den senere revyviser: 100 mand og een bajer!

Far måtte træffe nogle afgørende dispositioner, som blev som følger: den ene flaske blev reserveret til husets trofaste pensionær og familiens gode ven - folketingsmand Poul Sørensen, som ikke alene indtog alle sine aftensmåltider i hotellets restaurant (BORD 1), men også holdt et betydeligt antal møder, festlige sammenkomster m.v. - med natmad, øl og brændevin - Poul Sørensen gik ikke i små sko. Et problem var, at det kunne

knibe med at holde igen, når der rigtig var kommet fart over feltet. Det var meget sandsynligt at "hans" whiskyflaske ville blive tømt den aften den blev åbnet for første gang. Poul Sørensen VAR meget rundhåndet og elskede fest.

Da han samme aften kom ind på hotellets lille kontor for, som sædvanlig at høre BBC's danske udsendelse fra London kl. 18.15, informerede far om Whisky-situationen for det kommende år, og om hvordan der var disponeret. "Søren" tog orienteringen til efterretning, omend med beklagelse over situationens alvor, men far havde en overraskelse i baghånden: EN HÅNDFÆSTNING som han forlangte at "Søren" skulle underskrive. Ifølge den måtte der, uanset hvor meget han råbte, skreg, truede og iøvrigt skabte sig, kun udskænkes 1 normal-sjus pr. deltager pr. sammenkomst. Poul Sørensen forstod et diskret vink med en vognstang - og skrev under, han havde i realiteten ikke noget valg! Få dage senere kom den første konfrontation, da "Søren" - i gode venners lag - bestilte sjus nr. 2, men i stedet for gyldne bægre, fik han forevist den famøse "håndfæstning", der bar hans bekræftende underskrift. Nej hvor blev han sur.... Men da han næste dag indfandt sig på kontoret kl. 18.15, var han meget tilfreds med, at der stadig var Whisky til en omgang eller 2.

The.

Farmor, som var født og opvokset i England, var selvfølgelig fanatisk The-drikker. For hende var det noget af en katastrofe, da theen slap op under 1. verdenskrig. Da det trak op til konflikt i 1938, begyndte farmor diskret at hamstre the, og hun gemte de små 50 og 100 grams pakninger overalt. Det indebar senere at familien faktisk havde the under hele krigen, men da ingen vidste hvor længe den ville vare, blev den ægte the kun serveret ved særlige lejligheder. Desuden vidste ingen - heller ikke farmor - hvormeget the der var lagt til side - da familien forlod Prindsen i 1967, fandt man stadig gemte thepakker.

En forårsdag i 1944 kom vagthavende overtjener ind på kontoret og meddelte, at sangeren Aksel Schiøtz netop var ankommet og havde bestilt en kop the. Overtjeneren var bekendt med at far var en meget stor beundrer af den "lyse sanger", som jo også havde været sanglærer på Katedralskolen i 30érne.

Far besluttede straks at den berømte stemme skulle vederkvæges med en kop LIPTON-THE. Gudedrikken blev omhyggeligt tilberedt ved buffet'en og derefter serveret for den avislæsende Schiøtz, som overtjeneren derefter diskret iagttog. Schiøtz fyldte koppen, ventede lidt, og nippede til drikken - han skulle naturligvis ikke skolde mund og hals. Så skete der noget: han nippede igen, holdt koppen op for næsen og snuste til indholdet.... fattede kanden og snuste til den.... hvorefter han med klar røst kaldte: "Tjener!". Efter en ganske kort venten dukkede tjeneren op - med et "til tjeneste?". Schiøtz pegede på kanden og udbød: "Det er jo The!", hvortil tjeneren med påtaget undren, replicerede: "Ja... men var det ikke det, hr. Schiøtz bestilte?" Dette blev bekræftet men næste spørgsmål gik på om alle og enhver kunne få rigtig the på dette hotel. Hertil måtte den gode kellner svare NEJ!!! - og derefter gik han til bekendelse og bragte den fulde sandhed til Aksel Schiøtz kendskab.

Samtidig dukkede far op for at hilse på, iøvrigt medbringende resten af thepakken som Schiøtz skulle have med hjem. Ved aftensmaden hjemme fortalte far om Aksel Schiøtz's besøg, og at det desuden var mundet ud i en aftale forårsaget af, at Schiøtz ikke kunne få lov at betale for thepakken; han ville yde noget til gengæld. Aftalen gik ud på at han skulle komme og synge ved fars begravelse!!! Mor blev noget chokeret, men da hun var kommet sig lidt, konstaterede hun en svaghed: hvad nu hvis Schiøtz døde først?--- nå ja, sagde far, så har jeg lovet IKKE at synge ved hans begravelse....

Schiøtz døde først, og far stod ved sit løfte.... naturligvis.

BBC sender til Danmark.

Som bekendt lyttede hele Danmark til den engelske radio, til BBC's nyheder. På hotellets kontor fandtes en ganske god radiomodtager med antenne helt op til bygningens tag. Det gav gode modtageforhold trods tyskernes støjsendere. Inde i restauranten var der indbygget en ret stor og god højttaler, så det var muligt at forsyne lokalet med musik m.m. Normalt kom folketingsmand Poul Sørensen hver dag kl. 18.15 ind på kontoret for at høre nyt fra den store verden. Datidens radioapparater skulle varmes op en tid, før de virkede, så meget ofte

blev radioen tændt kl. 18. På dette tidspunkt foregik BBC's udsendelser til den tyske værnemagt - den varede et kvarter, og blev så afløst af den danske udsendelse.

En dag var højtaleren i restauranten ikke koblet fra, og der sad en del tyske officerer og spiste til middag. Den opvartende tjener fik meget travlt med at komme ind på kontoret for at få afbrudt forbindelsen.... og så ventede man med angst og spænding på tyskernes reaktion. Den udeblev heller ikke: tjeneren blev tilkaldt med besked om at få åbnet for højtaleren igen.... tableau.... den aften gik også den danske udsendelse fra BBC ud over hele restauranten - til overraskelse og glæde for alle gæster.

Desværre var det ikke alle tyskere der havde denne afslappede holdning.

A 753.

I 1938 solgtes hotellets bil, en Dodge 1929, den kørte kun 4 km. på en liter benzin og brugte også en masse olie. I stedet købtes en brugt engelsk Ford V8 med 60 hestes motor - en 1937 model. Det var fa. Brd. Friis-Hansen, som havde importeret 13 stk. højrestyrede, brugte biler - uden om Ford Motor Company og det var en gene, da Ford ikke havde reservedele på lager. 9. april var det slut med privatkørsel, og A 753 blev klodset op i sin garage på hotellet.

Efterhånden som tiden gik begyndte myndighederne at opbygge et civilforsvar, herunder en "socialtjeneste", hvis hovedformål var - om nødvendigt - at sørge for befolkningens evakuering, indkvartering og bespisning. Til brug for denne tjeneste blev hotellets Ford A 753 tvangsudskrevet. Det indebar at den blev gjort køreklar, efterset, fik extra skiltning med SOCIALTJENESTEN - alt i alt klar til brug.

I efteråret 43 dukkede en politimand op på hotellet. I lidt indpakkede vendinger fik han forklaret far, at "man" var interesseret i at låne Fordvognen, som dels kunne køre ret stærkt, havde et meget lavt tyngdepunkt, og derfor stod godt på "benene" i sving.... og så var den sort - formålet var at den skulle bruges til løsning af visse specialopgaver.... Det kunne ikke være andet end illegal våben-transport; politiet i Roskilde kendte selvfølgelig familiens politiske og nationale holdning. Far var nødt til at være afvisende, bilen var jo udskrevet til SPECIALTJENESTE, så han kunne natur-

ligvis ikke disponere over den - den stod køreklar og der fandtes 2 sæt nøgler - det ene sæt lå hjemme i villaen, det andet her i øverste skrivebordsskuffe, som normalt var aflåst - man var jo nødt til at sikre sig lidt mod tyveri.... og det måtte politiet sikkert have fuld forståelse for. Far undskyldte sig et øjeblik og forsvandt fra kontoret - et minut efter var han tilbage, og da var betjenten - og bilnøglerne væk! Dagen efter gik far på politistationen og anmeldte tyveriet - det var den samme betjent der skrev anmeldelsen, men begge holdt masken. Far havde sikret sig et alibi såfremt det skulle gå galt. Desværre fik brugerne ikke megen glæde af A 753, en elektrisk benzinpumpe brød sammen, en reparation mislykkedes, reservepumpe fandtes hverken i Danmark eller i Sverige, den skulle hentes i England, og det var jo umuligt. Iøvrigt blev der ved krigens afslutning udførselsforbud for bilreservedele i England, vi måtte vente i 2 år for at få fat i en pumpe hos en autoophugger, og få sendt reservedelen hjem som diplomatpost gennem den danske ambassade.

Folkestrejken.

I juli 1944 fandt den store "Folkestrejke" sted. En af konsekvenserne for hovedstaden var at forsyningerne til byen blev afbrudt, jernbanevogne med bl.a. letfordærlige varer hobede sig op i Roskilde - Københavnerne skulle sultes ud!

Grosserer Poul Tholstrup tog - som så ofte før - initiativ til at sikre at de store mængder fødevarer ikke gik tabt. Han startede simpelthen det største udsalg der nogensinde har været i Roskilde - kødrationeringen blev ophævet i flere dage - jo der var gang i den på jernbaneterrænet ved Køgevej. Tholstrup ringede til far - han måtte komme og hente nogle kasser med fersk, isede laks, de kunne kun klare sig få timer - det var sommer med 25 graders varme - og hotellet måtte da have fryserum. Pris kunne man snakke om senere, det var sekundært!

Hotellets frysekapacitet var på max. 20 liter, men man havde en stor box på "Scancold" i Hedehusene, og den fyldte jeg op ved hjælp af den 3-hjulede budcykel. Resten af laksene blev omsat via hotellets restaurant, som i et par dage averterede med KOGT LAX HOLLANDAISE, ligesom far ringede til en masse venner og bekendte, at nu var der

Lax ad libitum, til spotpris - spar på kartoflerne, der er fisk nok, lød parolen. Restaurationen var midt om sommeren fuld af fiskepisende mennesker.

Flygtningene kommer.

Primo 1945 begyndte tyske flygtninge for alvor at vælte ind over vort land- og de kom i titusindvis. I Roskilde rekvireredes flere skoler og den tyske kommission aflagde også besøg på hotellet for at tage det i øjesyn. Der blev givet besked om at såfremt bygningen blev beslaglagt, måtte kun private ejendele fjernes, alt inventar skulle efterlades. Iøvrigt ville man høre nærmere!

Så snart tyskerne var ude af døren telefonerede far til min læremester tømrermester Villiam Kristensen og bad mig fri - jeg skulle køre hotellets 3-hjulede budcykel, idet hele det originale vin- og spirituslager skulle flyttes fra hotellet til vort hus på Dron. Sofiesvej - tyskerne skulle i hvert fald ikke have de ædle dråber der endnu var i behold. Samtidig fik mester ordre på omgående at opstille fornødne vinhylder i husets kælder, Heldigvis blev hotellet forskånet for den totale besættelse.

5. maj.

På befrielsesdagen blev det danske og engelske flag sat ved hotellets hovedindgang. I krigens sidste måneder boede der ingen - eller næsten ingen tyskere, og kun få kom og spiste. De var nu heller ikke savnet.

Kun få uger efter 5. maj kom 2 engelske flådeunderofficerer ind i restauranten og spurgte efter værten. De var kommet sejlene til Danmark med krydseren HMS FROBISHER som lå ved Langelinie. Den ene af englænderne var nabo til fars fætter i England, og det var på hans opfordring de 2 var taget til Roskilde med meldingen ALT VEL.

Dermed var forbindelsen til familien i England retableret.

Bomholts Sølvbryllup.

En dag kom fhv. kulturminister Julius Bomholt på besøg. Hans ærinde var at bestille en festmiddag i anledningen af hans sølvbryllup. Bomholt tog straks initiativet og forklarede hvorfor festen ikke skulle holdes på Fjordvilla, og hvorfor det skulle være i Roskilde. Han følte sig tryk ved at afgive ordren til hotel Prind-

sen - det skulle være en fest på et vist niveau. Der blev hurtigt enighed om menu og vine, men Bomholt røbede at Hans Hedtoft ikke var den store vinelsker, han foretrak (desværre) øl.... Stjerneøl.

Far lovede at gøre alt for at familien Bomholt fik en fin og nobel fest, som de kunne mindes med glæde.

Den første forberedelse bestod i at ringe til det lokale Stjernerdepot og afgive ordre på 1 kasse STAR samt 1 kasse Stjerne lager. Depotindehaveren troede først det var en joke, så far måtte røbe hvem der havde bestilt spisningen. Depotejeren kom selv kørende i privatvognen med de 2 kasser øl - den første ordre nogensinde fra Prindsen! Festen løb af stabelen: samling i "Hjørnesalonen" og middag i "Rygesalonen". Overtjener Herman Madsen var betroet ansvaret for serveringen, han havde en ung tjener samt ældste lærling til assistance. Blandt gæsterne var som forventet Hans Hedtoft og frue samt H.C. Hansen med frue. H.C. havde forfattet en fremragende lejlighedssang, som han forinden havde overdraget overtjener Madsen i nøjagtig det fornødne antal eksemplarer - og med krav om fuld diskretion - sangen havde ellers været nam-nam for såvel presse som for politiske modstandere.

For overtjener Herman Madsen var Bomholts selskab en udfordring.... og en provokation: her var landets ledende socialister samlet, og blev betjent af en overtjener, der var mere konservativ end salig Estrup nogensinde havde været. Det skulle gå galt! - Midt under mid-

dagen kom den gode overkellner stormende ind til far på kontoret - stærkt opbidset. Årsagen var at Hedtoft havde tilkaldt Madsen og bedt om en STAR - han kunne ikke døje det sure sprøjt.... (en årgangsvin af høj klasse!).... men det var nu ikke det, der var det værste.... tænk hr. Jacobsen, han sagde DU og.... KAMMERAT!.... til overtjener Herman Madsen.... en anstændig Roskildenser med villa med fransk altan!

Far gav udtryk for sin medfølelse, hvilket trøstede Madsen så meget, at han gik tilbage til sit arbejde.... chefen havde - Gud ske lov - PLI!

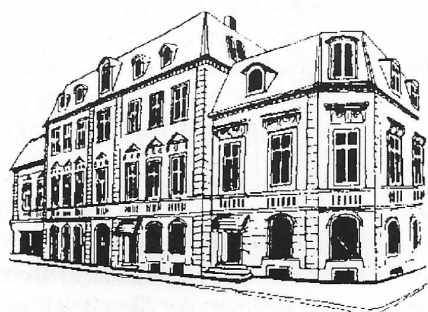
Kuffert-mærke fra 1951.

75 års jubilæum.

10. oktober 1951 kunne bygningen

fejre sin 75 års dag. Det skete ved en indbudt frokost for venner, bekendte, leverandører og myndigheder. Ca. 125 mennesker var samlet til DET STORE KOLDE BORD. Der var delvis taleforbud - udover far, der bød velkommen og fortalte træk fra hotellets historie, talte kun borgmesteren for byen samt minister Poul Sørensen for vennerne - "Søren"s tale vil sent blive glemt. Om aftenen var alle stole i restauranten besat. Der blev serveret en flot menu bestående af 4 retter mad - til en pris af 2 kr. pr. kuvert, samme pris som i 1876.... desværre var drikkevarerne til gældende dagspris.

I årene der fulgte, blev værelseskapacitet en langsomt udbygget i takt med turismens udvikling, Marinestuen blev skabt i snævert samarbejde med Marineforeningen. I begyndelsen af 60'erne stod det klart at timeglasset var ved at løbe ud for familien på Prindsen, ingen ønskede/magtede at drive forretningen videre, men der var til gengæld et stærkt ønske om at bygningen kunne fortsætte som hotel - som borgernes samlingssted. Byen havde taget godt imod familien i 1916, skilsmissen skulle også foregå på værdig vis. Skiftet lykkedes som bekendt ved at DEN DANSKE BANK købte bygningen og forpagtede hotel, restauration og selskabslokaler ud - sådan som man gjorde i 1876. Hotellet står der endnu - og det er ganske vist....

Det perfekte sted til Deres private arrangement.

Hvad enten det gælder bryllup, konfirmation, barnedåb, runde fødselsdage eller begravelsesarrangementer laver vi det skræddersyet, så det passer både pengepung og smag.

Hotel
Prindsen

Algade 13 - 4000 Roskilde - Tlf: 42 35 80 10 - Fax: 42 35 81 10